

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Istorie

Manual pentru clasa a V-a

Bogdan Teodorescu
Cristina Hornoiu

Istoria și izvoarele istorice 10

Spațiul istoric. Cronologie 12

Autoevaluare 14

Primii oameni 16

Revoluția neolitică 18

Inventarea metalurgiei 19

Autoevaluare 20

Mediul natural și viața cotidiană în Orientalul Antic 22

Studiu de caz: Orașul-stat Babilon 23

Locuința, hrana, familia 24

Practici sociale 25

Inventarea scrierii. De la pictograme la alfabet 26

Studiu de caz: Epopeea lui Ghilgameș 27

Studiu de caz: Codul lui Hammurabi 28

Hieroglifele și primul alfabet 29

Economia 30

Credința popoarelor orientale 32

Studiu de caz: Temple și piramide 33

Popoare și civilizații pe harta Orientalului Antic 34

Studiu de caz: Evreii 34

Studiu de caz: Chinezii 35

Autoevaluare 36

Mediul natural și ocupările grecilor 38

Studiu de caz: Ceramica, între utilitate și artă 39

Adevar și legendă 40

Războiul troian 41

Legendele Olimpului 42

Organizarea polisului grec 44

Colonizarea 45

Studiu de caz: Tomis, Histria, Callatis 45

Atena și Sparta 46

Războaiele grecilor 48

Studiu de caz: Bătălia de la Marathon 48

Războiul peloponesiac 49

Alexandru Macedon și sinteza elenistică 50

Frumosul și cunoașterea în lumea greacă 52

Studiu de caz: Moștenirea lumii grecești. Sculptura. Cunoașterea științifică 53

Studiu de caz: Teatrul 54

Studiu de caz: Jocurile Olimpice. Acropola ateniană 55

Autoevaluare 56

Fondarea Romei. Legendă și adevar 60

Statul roman. Războaie și expansiune teritorială 62

Studiu de caz: Armata romană 63

Viața cotidiană în lumea romană. Familia. Virtuțile romane 64

Studiu de caz: Pompei 65

Educația. Jocurile 66

Rești de caz: Colosseumul și gladiatorii	67
Studiu de caz: Credințele romanilor. Zeii. Templele. Creștinismul	68
Statul roman. Expansiunea teritorială în sec. II d.H.	70
Studiu de caz: Forul roman	70
Statul roman. Decăderea Imperiului, sec. IV-V d.H.	71
Romanizarea	72
Studiu de caz: Orașul și monumentele publice	73
Getii și dacii. Rânduieli, obiceiuri, credințe	74
Burebista și Decebal. Războaiele daco-romane	75
Autoevaluare	76
Unitatea 6. Europa medievală	77
Apariția islamului. Credința musulmană. Expansiunea militară	78
Expansiunea culturală a islamului	79
Formarea popoarelor europene	80
Etnogeneza românească	81
Europa creștină în mileniul I	82
Studiu de caz: Imperiul Bizantin	82
Studiu de caz: Creștinarea francilor. Carol cel Mare	83
Viața cotidiană în Evul Mediu. Familia. Alimentația. Sărbătorile	84
Așezările, proprietatea, dependența	86
Studiu de caz: Domeniul feudal	87
Economia și tehnologia	88
Studiu de caz: Orașul medieval, spațiu al libertății. Orașele italiene și orașele germane	90
Studiu de caz: Universitățile	91
Credința. Biserica	92
Studiu de caz: Catedralele	93
Studiu de caz: Cavalerism și onoare	94
Studiu de caz: Cruciajele	95
Statele medievale. Imperiul Romano-German. Franța. Anglia	96
Studiu de caz: Lumea românească și statele medievale în secolele XIV-XV	100
Studiu de caz: Târgoviște și Suceava	101
Studiu de caz: Diversitatea culturală în lumea românească	102
Studiu de caz: Brașov și Cluj	103
Autoevaluare	104
Aprofundare și dezvoltare	105
Evaluare sumativă	106
Evaluare finală	108
Dicționar	110

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și a reprezentărilor de timp și spațiu

- 1.1. Ordonarea pe criterii cronologice a faptelor/proceselor istorice – paginile: 12, 14, 15, 21, 23, 29, 33, 35, 37, 41, 48, 49, 51, 53, 57, 59, 60, 65, 71, 77, 78, 83, 91, 97, 106, 108
- 1.2. Identificarea diferențelor temporale dintre evenimente și procese istorice – paginile 23, 26, 33, 41, 50, 57, 61, 65, 71, 72, 75, 78, 83, 91, 97, 106, 108
- 1.3. Localizarea în timp și în spațiu a faptelor și/sau a proceselor istorice – paginile 11, 21, 22, 31, 34, 38, 40, 43, 44, 45, 49, 51, 53, 60, 61, 63, 71, 74, 75, 77, 71, 81, 83, 93, 95, 97, 98

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

- 2.1. Folosirea termenilor de specialitate în descrierea unui eveniment/proces istoric – paginile 10, 12, 14, 18, 19, 20, 21, 22, 26, 27, 29, 33, 36, 38, 55, 68, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 53, 56, 57, 61, 62, 63, 65, 68, 70, 71, 81, 82, 83, 94, 97, 104, 106, 108
- 2.2. Relatarea unui eveniment/proces istoric, utilizând informații din surse istorice – paginile 19, 23, 29, 33, 34, 35, 39, 44, 48, 49, 50, 51, 57, 58, 61, 62, 63, 67, 69, 71, 72, 81, 87, 91, 97, 101
- 2.3. Stabilirea de asemănări și deosebiri referitoare la evenimente/procese istorice, pe baza unor surse diferite – paginile 50, 61, 62, 63, 97, 101, 106

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

- 3.1. Asumarea de roluri în grupuri de lucru – paginile 19, 27, 29, 32, 36, 38, 45, 47, 51, 53, 55, 56, 71, 73, 75, 76, 85, 94, 100, 107
- 3.2. Descrierea rolului unor personalități în desfășurarea evenimentelor istorice – paginile 49, 51, 54, 63, 67, 75, 94, 97, 99, 106

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

- 4.1. Folosirea unor tehnici de învățare în rezolvarea sarcinilor de lucru – paginile 14, 18, 20, 27, 33, 35, 36, 38, 43, 44, 45, 47, 49, 53, 55, 61, 65, 66, 69, 73, 75, 79, 85, 91, 97, 100, 101, 107
- 4.2. Utilizarea resurselor multimedia în scopul învățării – paginile 23, 25, 33, 38, 39, 44, 49, 55, 64, 65, 71, 74, 87, 89, 93, 96

Chenarul albastru: izvoare istorice

Dacă discutăm despre istorie, discutăm și despre informații pe care le avem din scriserile păstrate din fiecare epocă. Indiferent de suportul pe care au ajuns până la noi (piatră, piele, papyrus, hârtie etc.), fragmente relevante din acestea sunt prezente în fiecare lecție.

Dacă spațiul din acest manual a obligat la păstrarea unui mic fragment din fiecare lucrare citată, în manualul digital vei putea descoperi fragmente mult mai cursive, ce te vor ajuta să cunoști mai bine detaliile fiecărei civilizații pe care o explorezi.

Bineînțeles, dacă fragmentele respective îți-au stârnit curiozitatea, poți căuta textul întreg la bibliotecă ori pe internet și poți aprofunda informațiile despre fiecare civilizație și epocă istorică.

Manualul digital

În manualul digital vei găsi activități multimedia, care completează manualul tipărit. Aceste activități sunt marcate în paginile manualului cu simbolurile:

Vocabular

Informații suplimentare: izvoare istorice, definiții etc.

Imagini (fotografii sau hărți)

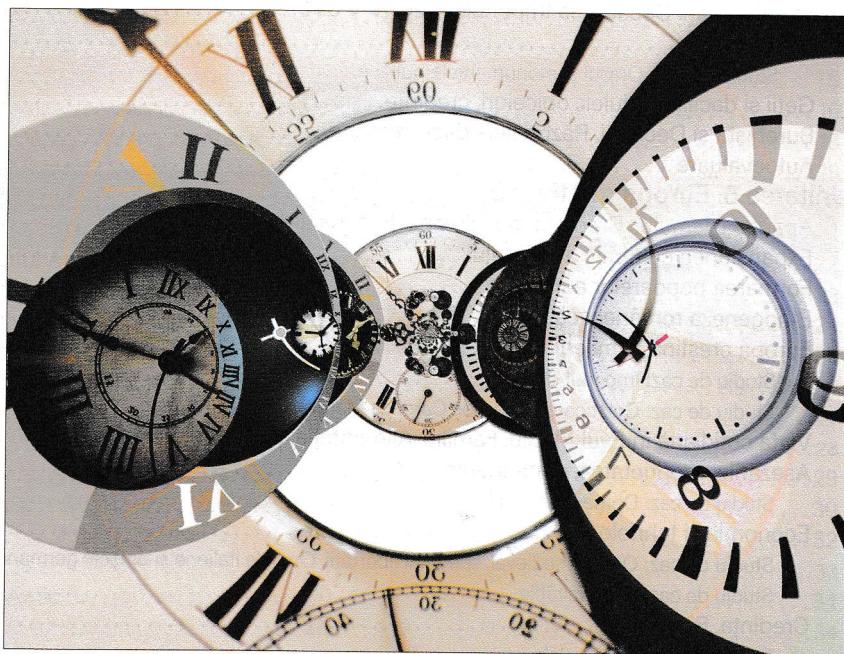
Film sau animație

Jocuri și exerciții interactive

Toată lumea, la bord!

Începem călătoria în timp

Să ne imaginăm pentru o clipă că acest manual este un mijloc de transport pe care îl vom folosi în acest an pentru a călători în timp. Cu ajutorul său vom descoperi noi lumi și civilizații, precum și istoria oamenilor care au trăit pe planeta noastră din cele mai vechi timpuri și până astăzi.

Călătoria începe în Preistorie, continuă în Orientalul Antic, cu o scurtă oprire în Orientalul Îndepărtat. Ne vom întoarce pentru a cunoaște, apoi, popoarele mediteraneene, grecii și romani, în perioadele de înflorire a civilizațiilor lor. Vom explora împreună Evul Mediu în Europa Occidentală și ne vom încheia călătoria din acest an în secolul al XV-lea, când zorii unei noi epoci aveau să transforme complet lumea cunoscută.

Activități de învățare

- Pentru a avea parte de o călătorie plăcută încă de la bun început, îți recomandăm să îți pregătești un dosar (biblioraf) în care să adaugi, pe măsură ce le efectuezi, temele, proiectele, fișele personalităților întâlnite sau alte materiale lucrate în clasă. Vei avea, astfel, la finalul acestui an, un „jurnal de călătorie“ documentat, din care vei putea obține oricând informații utile. Acesta va fi **portofoliul** tău. Oricine îl va răsfoi va constata efortul depus pentru a studia această disciplină.

Ca orice călătorie, și cea pe care o vom face împreună necesită pregătiri speciale. Așa cum ne pregătim bagajul pentru vacanță, în manual am aşezat materialele utile în casete speciale.

Vei găsi în fiecare lecție un text informativ, de la care vom porni discuțiile despre popoarele și evenimentele care sunt subiectul călătoriei noastre.

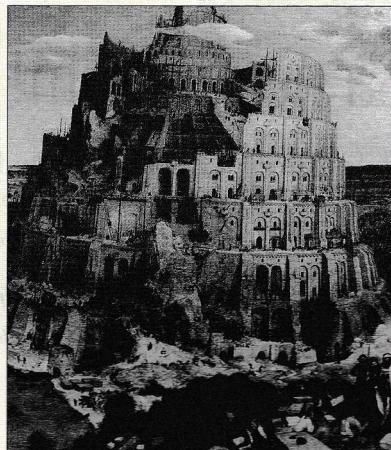
Și, pentru că niciodată nu vei putea afla totul dintr-o singură expediție, e bine să notezi, în jurnalul de călătorie, ce te-a impresionat și despre ce anume ai vrea să afli mai multe, pentru a te putea întoarce.

Studiile de caz sunt lecții speciale, în care vei analiza situații deosebite. Le vei întâlni în manual pe un fundal ca cel de aici.

Studiile de caz aprofundă anumite aspecte ce țin de tema generală a lecției, pentru ca tu să înțelegi mai bine contextul general prin anumite exemple sau pentru a-ți atrage atenția asupra unor particularități ale civilizației studiate în lecția respectivă.

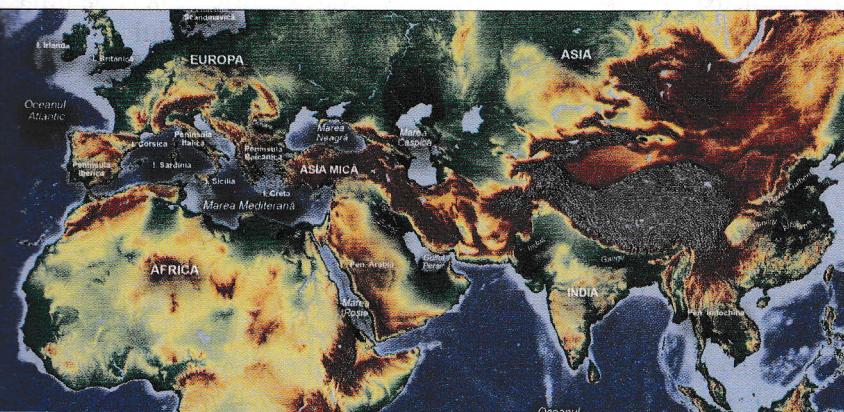
Vei întâlni aici, printre altele, opere literare de o inestimabilă valoare, despre care este posibil să auzi acum pentru prima dată.

STUDIU DE CAZ

Hărți, schițe și ilustrații

Imaginile și schițele de hărți te vor ajuta să te orientezi. Așa vei ști mereu unde te află și cum arată lumea ce te înconjoară. Ti-ar fi de ajutor să ai la îndemână, de câte ori este nevoie, atlase istorice sau albume de artă, sau, de ce nu?, să le selectezi de pe internet pe cele necesare. În orice moment, dacă vei dori să vezi imaginile din manual mai mari și mai clare, le poți accesa în manualul digital.

Am învățat că...

Lecțiile se încheie cu o scurtă trecere în reviză a ideilor principale. Acest rezumat te va ajuta să înțelegi scopul lecției parcuse. Evită să memorezi aceste enunțuri, dar citește-le după ce ai parcurs conținutul și ai efectuat activitățile propuse. Verifică dacă ceea ce ai înțeles până aici se regăsește în aceste ultime rânduri.

Reține că lecția reprezintă doar momentul tău de inițiere în tainele civilizațiilor studiate. Depinde de tine să cercezi în continuare și să afli mai multe!

La finalul fiecărui capitol îți propunem câteva exerciții de autoevaluare a cunoștințelor. Rezolvă-le pe caiet (manualul va fi transmis și altor elevi!), apoi verifică răspunsurile tale folosind cheia de rezolvare de la final.

Una dintre temele speciale pe care le vei întâlni este **proiectul**. Prin acesta trebuie să înțelegi un act de învățare complexă, ce pornește, în primul rând, de la curiozitatea ta. Forma pe care o ia poate fi clasă, pe colii de hârtie, sau poti fi creativ: un cub care se deschide, un dosar-evantai, un sistem ingenios cu ferestre, de tipul „deschide, citește și află”, sau orice prezentare atractivă pentru tine și colegii tăi.

Să ne amintim!

Anul trecut am început să studiem istoria țării noastre, din cele mai vechi timpuri și până astăzi. Te-am întâlnit, de-a lungul acestei călătorii în timp, cu personalități care au influențat, prin deciziile lor, destinul poporului nostru. Să ne amintim, cu ajutorul exercițiilor de mai jos, câteva dintre lucrurile învățate.

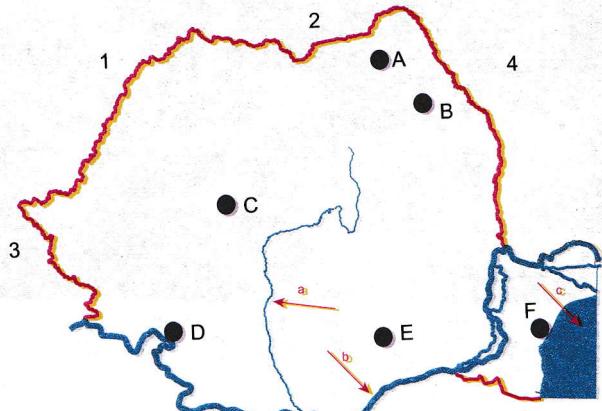
A. Stabilește relațiile dintre noțiunile din coloanele de mai jos. Copiază în caiet seria pe care o consideri corectă. Pentru personalitățile din prima coloană, asociază o localitate din a doua coloană și un eveniment din a treia coloană.

1. Traian	a. Ruginoasa
2. Mircea cel Bătrân	b. Putna
3. Ștefan cel Mare	c. Peleș
4. Alexandru Ioan Cuza	d. Sucevița
5. Carol I	e. Târgu-Jiu
6. Ecaterina Teodoroiu	f. Cozia
	g. Adamclisi

- I. Primul Război Mondial
- II. Introducerea prin lege a învățământului primar obligatoriu și gratuit
- III. Bătălia de la Rovine
- IV. Constituția României din 1866
- V. Marea Unire de la Alba Iulia
- VI. Bătălia de la Vaslui
- VII. Războaiele dacice

B. Scrie pe caiet răspunsurile corespunzătoare cerințelor de mai jos:

1. Punctele cardinale ce corespund cifrelor 1, 2, 3, 4.
2. Orașele ce corespund punctelor notate cu A, B, C, D, E, F.
3. Apele indicate cu săgețile a, b, c.
4. Localitatea în care locuiești se află cel mai aproape de orașul indicat cu litera ... și cel mai departe de orașul indicat cu litera

C. Descrie, în 8-10 rânduri, un obiectiv istoric pe care l-ai vizitat în vacanța de vară. Menționează ce reprezintă acesta, unde se află, povestește-i pe scurt istoricul, ce ai observat că se întreprinde pentru păstrarea sa, de ce ai recomanda să fie vizitat. Illustrează, dacă poți, prezentarea cu o fotografie realizată de tine.

Dacă ai terminat, răsucește pagina, verifică răspunsurile și calculează-ți punctajul!

Din oficiu: 10p. Totalul se împarte la 10 pentru a afla nota.
I. În mijlocul unei păduri de pin, se poate observa un monument în formă de coloană, închinat eroilor români căzuți în Primul Război Mondial. Se poate observa și o placă memorială în memoria eroilor români căzuți în Primul Război Mondial.

Punctaj: A. 6 x 2 x 2P, (24p). B. 5 x 2P, (10p). C. 3 x 2P, (6p). D. 4 x 2P, (8p). E. 4 x 2P, (8p). F. 4 x 2P, (8p). G. 4 x 2P, (8p). H. 4 x 2P, (8p). I. 4 x 2P, (8p). J. 4 x 2P, (8p). K. 4 x 2P, (8p). L. 4 x 2P, (8p). M. 4 x 2P, (8p). N. 4 x 2P, (8p). O. 4 x 2P, (8p). P. 4 x 2P, (8p). Q. 4 x 2P, (8p). R. 4 x 2P, (8p). S. 4 x 2P, (8p). T. 4 x 2P, (8p). U. 4 x 2P, (8p). V. 4 x 2P, (8p). W. 4 x 2P, (8p). X. 4 x 2P, (8p). Y. 4 x 2P, (8p). Z. 4 x 2P, (8p).

Răspunsuri: A. 1-g-VII, 2-f-III, 3-b-VI, 4-a-II, 5-c-IV, 6-e-I, B. 1-I, Nv. 2-N, 3-V, 4-NE, 2-A. Suceava, B. Iași, C. Alba Iulia, D. Drobeta-Turnu Severin, E. București, F. Constanța, 3-a, râu Olteț, b. fluviul Dunărea, c. Marea Neagră, 4) Cerere în ajutorul profesorului pentru verificare, C. Cerere ajutorul profesorului.